

Asia: VN/8915/2024

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä yleistä lausuttavaa esityskokonaisuudesta?

-

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa palveluprosessista?

Yrittäjäjärjestön mielestä työttömyyden hoidosta on siirryttävä työllisyyden edistämiseen. Tämä korostaa elinkeinopolitiikan asemaa suhteessa erilliseen työvoimapolitiikkaan. Tälläkin hetkellä on runsaasti avoimia työpaikkoja, joihin ei löydy työntekijöitä. Siksi mahdollisimman suuri osa panoksista on keskitettävä työn ja tekijän kohtaamiseen.

Työvoimaviranomaisen ensisijainen velvollisuus tulee olla mahdollisista työpaikoista kertominen ja niihin hakemaan ohjaaminen. Tapaamissa tulee painopiste olla ensisijaisesti työllistymisessä ja sitä tukevissa toimenpiteissä. Mikäli tapaamisissa ei löydetä yhtään potentiaalista työpaikkaa, vasta sen jälkeen puhutaan työttömyysturvasta.

Yrittäjäjärjestön mielestä on hyvä erottaa erilaisia palveluprosesseja erilaisessa asemassa oleville työttömille: 1) Nopean työllistymisen reitti, 2) Osaamisen päivittämisen reitti, 3) Alkavan yrittäjän reitti ja 4) Vahvan tuen reitti.

Työttömän ja työtä tarjoavan yrityksen olisi järkevä pystyä valitsemaan erilaisista työnvälityksen palvelun tarjoajista sellaisen, joka parhaiten palvelee. Nopean työllistymisen reitissä jo nyt yksityiset palveluntarjoajat ovat jo pääasiallisesti palvelujen tarjoajia. Osaamisen päivittämisen reitissä mielenkiintoisia palvelun tarjoajia voisivat olla vaikka työnvälitysyrietykset ja oppilaitokset yhdessä. Alkavan yrittäjän reitissä korostuvat esimerkiksi yrittäjäjärjestön, kehitysyhtiöiden ja Suomen

Uusyrittäjäkeskuksen tarjoamat palvelut. Vahvan tuen reitissä hyvinvointialueilla on jo merkittävämpi rooli yhdessä kuntien ja oppilaitosten kanssa.

Työttömän nykyisen mallinen työnhakuvelvoite on turhaan kuormittanut yrityksiä. Velvoite hakea työpaikkoja neljä kertaa kuukaudessa on osittain merkinnyt sitä, että työnhakijaa hakee avoimeen työpaikkaan, mutta ei aidosti halua kyseistä työpaikkaa. Työnhaku ei voi olla mekaaninen velvoite ilman todellista halua työllistyä yritykseen.

Monikielinen palvelu, myös alustoissa, on tärkeää, jotta voimme saada myös kansainvälisiä osaajia hakijoiksi.

2. Koetteko alkuhaastattelun järjestämisen määräajan pidentämisen viidestä arkipäivästä kymmeneen arkipäivään kannatettavana?

Olennaista ei ole se, että järjestetäänkö keskustelu 5-10 päivän aikana, vaan että keskustelut ovat tuloksellisia eli johtavat asiakkaan mahdollisimman nopeaan työllistymiseen. Asiakkaan kohtaaminen on tärkeää ja että hänelle määritetään heti alkuvaiheessa oikea väylä työllistymiseen; 1) Nopean työllistymisen reitti, 2) Osaamisen päivittämisen reitti, 3) Alkavan yrittäjän reitti ja 4) Vahvan tuen reitti.

3. Onko täydentävien työnhakukeskustelujen perustuminen asiakkaiden palvelutarpeeseen mielestänne tarkoituksenmukaista?

Kyllä, jos ne tuovat selvästi lisäarvoa. On perusteltua, että täydentävien työnhakukeskustelujen sisältö painottuu jatkossakin työnhakijan palvelutarvetta

koskevan arvion perusteella työnhaun tukemiseen ja viranomaisella on harkintavallasta keskustelujen järjestämisen määrään osalta. Oleellista on kartoittaa potentiaalisia työntekijä/työpaikkoja työnhakijalle ja löytää väylä työllistyä.

4. Näettekö nykyisestä muistutuskäytännöstä luopumisen ja työnhaun voimassaolon päättyminen ensimmäisestä asioinnin laiminlyönnistä kannatettavana?

Kirjallisesta muistutuksesta luopuminen tuo merkittävän säästön. On kuitenkin hyvä tarkastella, että onko kirjallisen muistutuksen tilalle rakennettavissa digitaalinen muistutusjärjestelmä, jotta asiakkaiden tahattomat työnhaku- tai täydentävien työnhakukeskustelujen väliin jättämiset jäävät minimiin.

5. Koetteko työllistymissuunnitelmien sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

Yrittäjät kannattavat työllisyysuunnitelman laatimista, mutta olennaista on, että se on personoitavissa hakijakohtaisesti. On erittäin tärkeää, että työtön työnhakija laatii oman ansioluettelon olennaisesta koulutuksesta, kokemuksesta ja osaamisesta siten, että työnantajat saavat mahdollisimman sujuvasti tietoa työnhakijoista. Kannatamme työnhakuprofiilin laatimista ja julkaisemisesta palvelualustalla määräpäivään mennessä em. syistä. Suomen yrityksistä 95,7 prosentissa on alle 10 työntekijää ja näiden yritysten rekrytointi on oltava mahdollisimman ketterää.

Tämä on edellytys TE-uudistuksen keskeiselle tavoitteella saada työ ja tekijä kohtaamaan ja synnyttää uusia työpaikkoja.

6. Koetteko asiakkaiden palveluprosessiin sisältyvien asiakastapaamisten sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

ks. edellä

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuutta koskevista muutoksista?

Työnhakuvelvollisuus on asiana kannatettava, mutta liian jäykkä sääntely on merkinnyt sitä, että työnhakijat ovat joissakin tapauksissa tarpeettomasti kuormittaneet pieniä yrityksiä siten, että heillä ei tosiasiallisesti ole ollut halua työllistyä ko. yritykseen. Tämä puolestaan on heikentänyt te-palveluiden imagoa, jolloin työpaikat jäävät piiloon julkisista työvoimapalveluilta.

2. Näettekö, että alennetun työnhakuvelvollisuuden asettamisen yhteydessä arvioitavissa seikoissa on huomioitu oleelliset tekijät?

-

3. Tukeeko työnhakuvelvollisuutta koskevan sääntelyn yksinkertaistaminen ja tietyistä poikkeuksista luopuminen työnhakuvelvollisuuden tarkoituksenmukaista asettamista?

-

4. Työnhakuvelvollisuuteen ehdotettavat muutokset tuovat tietyt asiakasryhmät (esim. osa-aikatyössä olevat sekä henkilöt, joilla on tiedossa myönteinen muutos työnhaun tilanteeseen) yleisen työnhakuvelvollisuuden alentamisen kriteerien piiriin. Näettekö tämän kannatettavana?

-

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työtarjouksiin tehtävistä muutoksista?

Työn on oltava tarjolla mahdollisimman laajasti ja aluerajat ylittäen, sekä monikielisesti (vähintään suomi, ruotsi, englanti), työpaikasta riippumatta.

2. Tukeeko työtarjouksiin heti työnhaun alusta alkaen ehdotettava velvoittavuus työllistymistä ja työtarjousmenettelyn tarkoituksenmukaista toimeenpanoa?

Peruseriaatteena tulee olla se, että työtarjous otetaan vastaan, ellei siitä kieltäytymiseen ole riittäviä perusteluja.

3. Selkeyttääkö työtarjouksiin ehdotetut muutokset kokonaisuutena työtarjouksia koskevaa sääntelyä?

Kyllä

1. Onko teillä lausuttavaa työnhakijalle tai työvoimaviranomaiselle ehdotetusta velvollisuudesta työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen palvelualustalla?

Työnhakuprofiileja ei julkaista riittävästi suhteessa työnhakijoiden määrään.

Tällä hetkellä tieto ei liiku. Työnantajat rekrytoivat työntekijöitä erityisesti lähipiirin ja kollegojen avulla sekä hakemusten kautta. Työnhakijoiden haasteena on löytää tietoa avoimista työpaikoista. Työnantajat eivät voi tarjota työpaikkaa ilman työnhakijan tietoja ja suostumusta.

Julkinen profiili mahdollistaa yksityiselle työnvälitykselle ja työnantajille sen tarvitsemien tietojen saamisen työnhakijoista.

Työvoimahallinnolla on mahdollisuus uudistaa imagoaan. Imagoon vaikuttavat muun muassa sen asiakaspalvelun laatu, palveluiden saatavuus ja vaikuttavuus, sekä sen rooli työllisyyskysymysten ratkaisijana.

2. Onko teillä lausuttavaa työnhakijoiden työnhakuprofiilissa olevien henkilötietojen (koulutus, työkokemus, muu osaaminen ja työtoiveet) julkaisemisvelvollisuudesta ehdotetussa muodossa julkisena tietopalveluna?

Oleellista on, että potentiaalinen työnhakija ja yksityinen työnvälitys saavat riittävät tiedot työnhakijasta rekrytointia ajatellen.

3. Onko teillä lausuttavaa työnhakuprofiilien tietovarantoa koskevista muutoksista?

Tietovarannon rajapinnat on oltava mahdollisuuksien mukaan avoimia myös yksityisille työnvälittäjille.

Nyt useampi IT-alan yritys on kehittämässä nykyistä joustavampia tekoälyyn pohjautuvia alustoja työn ja tekijän kohtaamiseen. Myös nämä toimijat tarvitsevat pääsyn tietovarantoihin. (rajapinnat)

4. Onko teillä muuta lausuttavaa palvelualustaa tai työnhakuprofiileja koskeviin muutoksiin?

-

1. Onko teillä lausuttavaa koulutusta vailla olevia nuoria koskevista muutoksista? Erityisesti Opetushallitusta ja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskusta pyydetään muun ohella arvioimaan esitettyjen muutosten kohderyhmien suuruutta, koska työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole ollut käytettävissään tähän tarvittavia tilastotietoja.

-

2. Onko teillä lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevista muutoksista?

-

3. Onko teillä lausuttavaa muista työttömyysturvamuutoksista?

-

1. Onko teillä lausuttavaa työllisyysvaikutusarvioihin?

- Toiminnalle tulee asettaa tarkoituksenmukaiset mittarit, luoda selkeä malli raportoinnille ja seurannalle sekä mekanismi puuttua asioihin, joissa havaitaan epäkohtia.
- Ei tehdä asioita yksin, vaan yhdessä public-private partnership -periaatteella. Eikä päällekkäisyyksiä.
- Hyvinvointialueiden on otettava vakavasti vaikeasti työllistyvät.
- Ei saa hidastaa työvoiman liikkuvuutta työllisyysalueiden välillä.
- Jaetaan hyviä käytäntöjä avoimesti.
- Uudistuksen tavoitteena on palvelurakenne, joka edistää parhaalla mahdollisella tavalla työntekijöiden nopeaa työllistymistä ja lisää työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta. Uudistuksessa huomioidaan palvelujen yhdenvertainen saatavuus.
- Onko uudistuksella ollut vaikutuksia alueiden elinvoimaan ja kilpailukykyyn?
- Onko työvoima liikkunut alueellisesti?
- Paljonko on saavutettu lisätyöllisiä? (tavoite 7 000–10 000)
- Missä määrin kunnat ovat kehittäneet palveluja kuntalaistensa ja alueelle sijoittuvien työnantajien tarpeista käsin?
- Kiinnitetäänkö huomiota siihen, että minimoidaan byrokratiaa, kasvatetaan asiakaspalvelu ja hyödynnetään digitaalisia mahdollisuuksia. Käytetäänkö esimerkiksi jotain kerättävää tietoa mihinkään eli kerätään vai sellaista tietoa, jolla on merkitystä.
- Uudistuksen tavoitteena on ollut luoda ja ylläpitää rahoitusmalleja, jotka kannustavat kuntia ja muita toimijoita kehittämään toimintaansa työllisyyttä edistäväksi.
- Onko kuntia kannustava rahoitusmalli on vaikuttanut työttömyysjaksoihin? Pidentyneet/lyhentyneet?
- Mikä osuus kunnista on joutunut maksamaan nk. ”sakkomaksuja”? Millainen vaikutus ”sakkomaksuilla” olisi kuntien taloudelliseen tilanteeseen todellisuudessa, jos valtionosuudet eivät kata kasvaneita kustannuksia täysimääräisesti?
- Uudistuksen tulee kannustaa innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseen ja käyttöönottoon, jotka voivat nopeuttaa työllistymistä ja luoda uusia työpaikkoja. Tämä voi sisältää esimerkiksi digitaalisten palveluiden kehittämistä ja hyödyntämistä.
- Millaisia innovatiivisia ratkaisuja on syntynyt?
- Miten tätä tietoa monistetaan kentällä niin, että innovatiiviset toimintamallit leviävät laajemmin osaksi tekemistä?

- Onko innovatiivisilla ratkaisuilla saavutettu lisätyöllisiä tai nopeutettu työllistämistä vai jotain muuta?
- Kuntien ja valtion henkilöstölle (kunnat/työllisyysalueet, elinvoimakeskukset, KEHA, Työmarkkinatori, TEM...) tulee tarjota riittävästi sellaista koulutusta ja valmennusta, että heillä on tarvittavat taidot ja tiedot uudistusten toteuttamiseen.
- Miten esim. asiakastyötä tekeviltä kerätään palautetta uudistuksen toimivuudesta käytännössä?
- Onko henkilöstä motivoitunut työtehtäviensä hoitamiseen?
- Missä määrin asiakasrajapinnassa työskentelevällä henkilöstöllä on aikaa asiakaspalveluun?
- Kokeeko henkilöstö, että heillä on selkeästi määritellyt tehtävät ja tavoitteet / prioriteetit hoitaa tehtäviensä?

2. Onko teillä lausuttavaa liittyen työvoimaviranomaisvaikutuksiin?

-

3. Onko teillä lausuttavaa muista vaikutusarvioista?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Heinonen Hannamari
Suomen Yrittäjät